

Voer voor politici

Alle politieke partijen zijn blij met de recente uitkomsten van de doorberekeningen van het Centraal Planbureau. De VVD is blij omdat ze tot banenkampioen benoemd is, dank zij *f* 20 mrd bezuinigingen, waarvan *f* 12 mrd op de sociale zekerheid. Het CDA-programma levert ook veel banen op. Dit wordt bereikt door *f* 17 mrd te bezuinigen (relatief veel op ambtenarensalarissen) en dus ruimte te maken voor een verlaging van de belastingdruk op arbeid.

Opvallend is dat de PvdA-plannen minder banen opleveren, maar wel een lagere werkloosheid mogelijk maken. Het antwoord op deze puzzel is dat onder de CDA- en VVD-plannen mensen vaker in de WW dan in de WAO terechtkomen. Andere verschillen met het CDA en de VVD zijn dat de PvdA de garantie biedt van een veel gelijkmatiger inkomensontwikkeling terwijl ze 9 resp. 12 mrd minder bezuinigt. Al met al is het dus frappant dat de PvdA toch nog 98.000 banen creëert, vergeleken met de 117.000 van het CDA en de 124.000 van de VVD en tevens een veel grotere reductie in het aantal werklozen bewerkstelligt. Hoewel D66 meer bezuinigt dan de PvdA, leiden deze plannen tot minder banen en meer werklozen. Misschien komt dit omdat D66 ervoor kiest het financieringstekort sneller te verlagen in plaats van het vrijgekomen geld meer te gebruiken voor een verlaging van de lastendruk op arbeid.

Alle partijen willen de werkgelegenheid stimuleren. Niettemin lost geen van de partijen het probleem van de lage arbeidsmarktparticipatie in Nederland echt op. In plaats van bij de pakken neer te zitten, kunnen we afvragen of er in de verschillende verkiezingsprogramma's maatregelen ter stimulering van de werkgelegenheid zijn opgenomen die niet gekwantificeerd konden worden door het CPB. Dit levert misschien hoop op voor de toekomst.

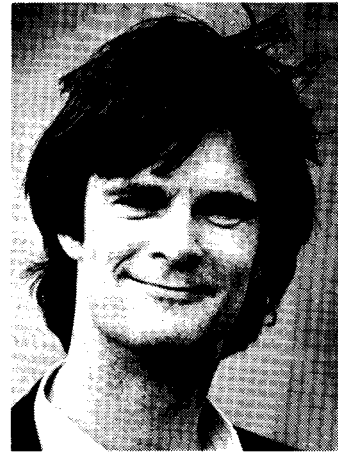
Een aantal politieke partijen pleit voor een meer flexibele arbeidsmarkt. De VVD en de PvdA bepleiten een verruiming van de Winkelsluitingswet. Dit kan meer (deeltijd)banen opleveren. De vruchten van een dergelijk beleid worden niet gekwantificeerd door het CPB. Indien vakbonden en werkgevers er in slagen cao's te formuleren die het algemeen belang dienen (meer onderwijs, schonere produktiemethoden, een nullijn voor lonen), dan is het van belang deze cao's algemeen verbindend te verklaren. Soms worden echter cao's algemeen verbindend verklaard die de werkgelegenheid schaden (denk aan extravagante loonafspraken die 'outsiders' kansen op de arbeidsmarkt ontnemen). De gevolgen van het afschaffen van zulke monopoliepraktijken voor de werkgelegenheid worden ook niet gekwantificeerd door het CPB. Hetzelfde geldt voor een beter volumebeleid in de uitvoering van de sociale zekerheid (voorstellen om het GAK en de bedrijfsverenigingen te privatiseren).

Een ander belangrijk punt is dat het CPB niet voldoende rekening houdt met de lange-termijneffec-

ten van investeringen in de materiële en immateriële infrastructuur op de arbeidsproductiviteit en de werkgelegenheid. Pleidooien voor gulden financieringsregels of bij voorbeeld het Aardgasbatenfonds kunnen daarom moeilijk gekwantificeerd worden. Tevens is het moeilijk om een inschatting te maken van hoe het verlagen van de belasting op arbeid, door het terugsluizen van heffingen op vervuilende activiteiten, kan leiden tot een kennisintensieve maatschappij waar onderzoek en ontwikkeling veel meer gericht gaan worden op schone technologie. De theorie van de endogene technologische vooruitgang staat immers pas in haar kinderschoenen. Maar ze is essentieel om een inschatting te maken van de gevolgen van investeringen, technologiebeleid en milieubeleid voor de werkgelegenheid en de economische groei.

Een ander discussiepunt is wat de effecten van een verschuiving van de lasten van lagere naar midden- en hogere-inkomensgroepen zijn. Het (neoklassieke) standaardantwoord is dat de marginale prijs van vrije tijd lager wordt, waardoor men meer vakantie neemt en minder uren gaat werken. Slecht voor de werkgelegenheid dus. Het CPB houdt echter – terecht – rekening met een wereld waarin arbeidsmarkten gebrekkig werken, bij voorbeeld vanwege zoek- en wervingskosten, vakbondsmacht en/of het belang van werkgevers om werknemers te motiveren door relatief hoge lonen te betalen. In een dergelijke onvolkomen wereld straffen hoge marginale belastingvoeten hoge looneisen af en verbeteren dus de werkgelegenheid. Er is echter weinig of geen empirisch onderzoek dat een inschatting maakt van de nadelige effecten van hogere marginale tarieven op zoekgedrag, arbeidsproductiviteit, en de beslissingen van burgers om een opleiding te gaan volgen.

We weten te weinig om een oordeel uit te spreken of de effecten van een lastenverschuiving van lagere naar midden- en hogere inkomens voor de werkgelegenheid op langere termijn positief dan wel negatief uitpakken. Dit levert een boeiende onderzoeksagenda, maar betekent ook dat het schier onmogelijk is om een verantwoord oordeel over de verschillende verkiezingsprogramma's te geven. Dat is jammer, daar het CDA en de VVD ten behoeve van de werkgelegenheid pleiten voor een schevere inkomensverdeling, terwijl de PvdA en Groen Links juist een evenwichtiger inkomensontwikkeling willen. De berekeningen van het CPB suggereren dat de 'Robin Hood' partijen (de PvdA en Groen Links) vooralsnog het voordeel van de twijfel genieten, maar het is goed te beseffen dat de wetenschappelijke jury misschien nog wel enige decennia in beraad zal zijn.

F. van der Ploeg